

Explanation of the Criteria for Measuring Urban Security in the Transcendent School of Islam

Amir Hossein Elhami¹, Kazem Borhani², Mohammad Amin Pourtaheri^{*3}.

1- Faculty member of Internal Security Research Institute, National Defense University, Tehran, Iran

2- PhD in Geography and Urban Planning, National Defense University, Tehran, Iran

3- M.A student of urban design, Alborz campus, University of Tehran, Tehran, Iran

Received: 21 January 2022

Accepted: 05 May 2022

Extended Abstract

Introduction

Urban security concerns have come to forefront since the late 1980s as the adverse effects of globalization, such as unplanned urbanization, irregular migration, poverty and unfair distribution of wealth and income, organized crime, soaring population, insufficient physical infrastructure, and social unrest have undermined daily lives of ordinary people at urban areas. Urban security approach has been developed as a response to those challenges. It seems that the existence of structures and content of the value systems in any society is essential because they are able to form insights and attitudes. In this regards, the type of insights and attitudes can play a high role in defining and conceptualizing security as well as explaining the criteria for measuring urban security. On this basis, in the secular school value propositions and principles have a limited role in urban security, but in the Islam school, where all political and social phenomena are influenced by value components, values and normative aspects play an important role. In the transcendent school of Islam, urban security has a special place and it is measured by value criteria. Islam as a religion and complete way of life has provided a divine guidance for the safety, protection, peace and stability of individuals and society which if properly followed, the society and its individual members become safe and well protected. Urban security is a theme which is accompanied with man's life and is considered as necessary needs of citizens. Hope to having better life, progress and development in all areas including cultural, economic progress and reaching technology and industrial achievements is only feasible through security. On other hand, when the security coefficient of a country is at a high level, the people residing in such country will lead a peaceful life and will continue their collective attempts to build and develop their country.

Methodology

Researchers have used documentary studies based on analysis of the content of more than 35 sources by word cloud software in the process of explaining the criteria of urban security in the Islam school. Also, three methods including Rank Order Centroid (ROC), Rank Sum (RS) and Rank Reciprocal (RR) have been used for weighting to urban security criteria. Due to the consistency of urban security criteria, the method that had the lowest standard deviation in weight was selected. Based on this, the rank sum method with the least standard deviation has

*. Corresponding author (Email: Aminpourtaheri76@gmail.com)

Copyright © 2022 Journal of of Sustainable City. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution- noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages provided the original work is properly cited.

been selected.

Results and discussion

Analysis of the content of more than 35 sources in the field of security and urban security with an Islamic approach through word cloud software shows that eight main criteria are important in assessment of urban security.

- Faith, spirituality, values, and religious beliefs;
- Justice, equality and non-discrimination;
- Material welfare (sustainable income and employment) and far from poverty, unemployment and expensiveness;
- Spiritual and physical health;
- Safe from threats and fears of violence and crime;
- Safe from immorality such as lying, administrative corruption, distrust, lawlessness and disloyalty;
- Safe from all natural and man-made hazards;
- Having a sustainable physical space.

In this regard, weighting the urban security criteria based on the rank sum method shows that faith, spirituality, values, and religious beliefs with 22 percent in the first rank; justice, equality and non-discrimination with 19.44 percent in the second rank; and material welfare (sustainable income and employment) and far from poverty, unemployment and expensiveness are in the third rank with 16.67 percent.

Conclusion

The recent research tried to focus on urban security and discuss it from an Islam perspective. The research indicates that Quran has paid much more attention to the issue of urban security. Urban security is a main priority in security policies of Islam, which aims to make human settlements safer for development, revolves around the causes of insecurity in urban spaces. However, security requires to be handled in terms of inequality. In view of Islam school, unequal distribution of security at urban areas should be examined based on a comprehensive conceptual framework for analysis. To realize the Islamic utopia in the Quran mentions to eight main axes, including Islamic principles, global principles, divine attributes and actions, principles based on nature and natural elements, principles of social relations, principles based on dos and don'ts and finally, principles based on urban and architectural elements. In Islam perspective, the ideal city has two principles of monotheism and justice and in its pillars, there are three spaces including, intellectual space, practical space and physical space. So paying attention only to the physical space without emphasizing the other spaces for realization of urban security is insufficient. Thus in the transcendent school of Islam, both immaterial and material criteria are necessary for measuring of urban security.

Keywords: Urban Security, School of Islam, Islamic City.

تبیین معیارهای سنجش امنیت شهری در مکتب متعالیه اسلام

امیر حسین الهامی - عضو هیئت علمی پژوهشکده امنیت داخلی، دانشگاه دفاعی ملی، تهران، ایران

کاظم برهانی - دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه دفاعی ملی، تهران، ایران

محمد امین پورطاهری^۱ - دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی شهری، پردیس البرز دانشگاه تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۵

چکیده

وجود ساختارها و محتوای نظام ارزشی در هر جامعه‌ای به دلیل اینکه قادرند موجب شکل‌گیری بینش‌ها و نگرش‌ها شوند از اهمیت بسیار زیادی برخوردارند. بر این اساس در مکتب سکولار گزاره‌ها و اصول ارزشی در امنیت شهری دارای نقشی محدود ولی در مکتب شریعتمدار که تمامی پدیده‌های سیاسی-اجتماعی تحت تأثیر مؤلفه‌های ارزشی قرار می‌گیرند، وجوه ارزشی و هنجاری نقشی مهم ایفای می‌نمایند. در مکتب متعالیه اسلام امنیت شهری از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده و با معیارهای ارزشی موردسنجش و ارزیابی قرار می‌گیرند. در این راستا با تأکید بر روش‌شناسی "تحلیل محتوا" بیش از ۳۵ منبع تبیین‌کننده مفهوم امنیت و امنیت شهری با رویکرد اسلامی از طریق نرم‌افزار ابر واژگان مورد تحلیل قرار گرفته شد که نتایج آن نشان می‌دهد، ۸ معیار هویت‌بخش، شاخص‌های اصلی برای سنجش و ارزیابی امنیت شهری محسوب می‌شوند. روش ابر واژگان نوعی تحلیل محتوی از منابع در دسترس است که فراوانی و تعدد واژه‌های تبیین‌کننده امنیت شهری را در بوته تحلیل قرار می‌دهد. همچنین با استفاده از روش‌ها و مدل‌های وزنده در فرایند تحقیق اقدام به توزین معیارهای امنیت شهری بر مبنای روش جمع رتبه‌ای گردید که نتایج نشان می‌دهند، برخورداری از ایمان، معنویت، ارزش‌ها و باورهای دینی در سنجش و ارزیابی امنیت شهری ۲۲ درصد اهمیت، بهره‌مندی از عدالت، برابری و عدم تبعیض و ظلم ۱۹/۴۴ درصد و برخورداری از رفاه مادی (درآمد و اشتغال پایدار) و به‌دوراز فقر، بیکاری و گرانی نیز ۱۶/۶۷ درصد اهمیت و اوزان را به خود اختصاص داده‌اند. بدین ترتیب در مکتب متعالیه اسلام هم‌زمان به ترتیب وجوه غیرمادی و مادی در تبیین معیارهای سنجش امنیت شهری مورد تأکید قرار می‌گیرند.

واژگان کلیدی: امنیت شهری، مکتب اسلام، شهر اسلامی.

مقدمه

امنیت را باید کهن‌ترین موضوعات و از مهم‌ترین دغدغه‌های بشری محسوب نمود که از بدو خلقت انسان تا زمان حاضر، همیشه ارتباطی ناگسستنی با ذات و جوهر هستی او داشته و همواره نیز انسان‌ها در جستجوی آن بوده‌اند (سعادت فر، ۱۳۸۸: ۴). از دیدگاه اندیشمندان حوزه روان‌شناختی امنیت بسترساز آرامش روحی و روانی انسان است به طوری که بر اساس نظریه مازلو، نیاز به امنیت یک نیاز روانی محسوب شده که در صورت عدم تحقق آن، روان آدمی، آزرده و پریشان می‌شود (کیانی سلمی و بیگلری نیا، ۱۳۹۶: ۶۷). تحلیل‌های چند دهه اخیر در سطح رشته‌های مختلف علمی که شهر و شهرنشینی را مورد توجه قرار داده‌اند مبین آن است که توسعه شهری با اهداف متعددی به اجرا گذاشته شده است. در این بین جغرافیدانان شهری متمایزتر از سایر رشته‌ها با تأکید بر ابعاد فضایی توسعه جنبه‌های متعددی را مورد تأکید قرار داده‌اند. هم‌اینک بسیاری از جغرافیدانان معتقدند که هدف توسعه شهری باید حذف نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی برای همه شهروندان و برخورداری از کیفیت زندگی بالاتری باشد (قنبری و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۳۰). مروری بر بروز حوادث و اتفاقات مهم به‌ویژه در سال‌های اخیر که در شهرهای به‌ظاهر امن جهان رخ داده و موجب پراکنش ناامنی در بیشتر شهرهای جهان گردیده توجه به مقوله امنیت شهری را بیش از گذشته حائز اهمیت نموده است. بدیهی است بروز ترس از هرگونه ناامنی‌های شهری می‌تواند موجب ناتوانی شهر در جهت تأمین مطالبات و نیازهای شهروندان گردد. بر این مبنا گروهی نگرانی، ناامنی و اضطراب دائمی در زندگی شهروندان را از مهم‌ترین دغدغه‌های برنامه‌ریزی شهری و شهروندان محسوب نموده و آن را در هیچ شرایطی نادیده نگرفته‌اند. ناتوانی دانش بشری در مقابله با بروز ناامنی‌ها دو فرض اساسی را مطرح نموده است. در فرض نخست تصریح گردیده که امنیت شهرها به معنای واقعی خود امکان‌پذیر نیست و در فرض دوم نیز تبیین گردیده که با تغییر در رفتارهای اجتماعی انسان‌ها امکان تحقق دیار و شهر امن به‌عنوان یکی از اهداف خلقت و زمینه‌ساز تعالی انسان امکان‌پذیر است (صارمی، ۱۳۸۹: ۴۶). بررسی‌های انجام‌شده در متون دین مبین اسلام نشان می‌دهد که وعده تحقق چنین شهری را خداوند متعال بیان کرده و بر این اساس نگاه ویژه خود در خصوص حذف ناامنی از شهرها را با عبارت *وَ اللَّهُ يَدْعُوا إِلَى دَارِ السَّلَامِ؛* خداوند به خانه سلامت دعوت می‌کند مطرح نموده است. با چنین رویکردی می‌توان برخورداری از امنیت را انتظار نخست شهروندان از حکومت‌ها محسوب نمود که در حال حاضر با پیچیدگی‌های روزافزون شهرها ابعاد گسترده‌تر و متنوع‌تری به خود گرفته است (علیدوست، ۱۳۹۵: ۶). بر این اساس امنیت شهروندان از حقوق اولیه آنان محسوب می‌شود. اگر امنیت در سطوح و ابعاد متنوع آن تأمین نگردد، نه‌تنها زندگی شهروندان دچار مشکلات عدیده‌ای خواهد شد، بلکه مسؤولین شهری نیز قادر نخواهند بود بر مشارکت و همراهی شهروندان در اداره امور جامعه امیدوار باشند (شایگان و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۶). از منظر روایت اسلامی امنیت شهری یکی از بزرگ‌ترین و گواراترین نعمت‌های الهی است که همه مردم به آن نیازمند هستند. زندگی برای شهروندانی که امنیت ندارند لذت‌بخش نیست لذا در روایت‌های اسلامی معیار ارزش شهر میزان برخورداری از امنیت است (مروتی و دارابی، ۱۳۹۳: ۶۱). اما به‌راستی از دیدگاه مکتب حیات‌بخش اسلام شهروندان در چه جامعه‌ای دارای امنیت هستند؟ و ملاک‌ها و معیارهای امنیت شهری از دیدگاه مکتب اسلام کدام‌اند؟ مقاله حاضر یا چنین برداشتی از اهمیت مفهوم امنیت بر آن است تا با بهره‌گیری از منابع موجود در صدد رتبه‌بندی معیارهای امنیت شهری از دیدگاه مکتب متعالیه اسلام بپردازد. بررسی پیشینه تحقیق در این زمینه نشان می‌دهد که تاکنون ۳۵ مقاله علمی و پژوهشی در سطح مجلات معتبر به تبیین توصیفی مفهوم امنیت از دیدگاه مکتب متعالیه اسلام پرداخته که تعداد بسیار اندکی از آنان به حوزه امنیت شهری با رویکرد توزین معیارها پرداخته‌اند. بدین ترتیب نوآوری محققان در آن است تا با طرح سؤالات محوری فوق ضمن تحلیل محتوایی منابع در دسترس دو شکاف نظری و روش‌شناسی موجود را تعدیل نموده و گامی مؤثر برای ارزیابی‌های بومی امنیت شهری ارائه نمایند.

مبانی نظری

امنیت را می‌توان موضوعی فراگیر محسوب نمود که در تمامی شئون زندگی انسان حضوری پررنگ داشته و می‌توان آن را به معنای احساس آرامش، نشاط فردی و اجتماعی، سلامت جسمی و عقیدتی و سعادت مادی و معنوی تعریف نمود (قربی، ۱۳۹۶: ۵۱). در پاره‌ای از تعاریف مفهوم امنیت را دربرگیرنده مضامینی چون آسایش، فراغت و بدون بیم و هراس بودن انسان در جامعه تلقی می‌نمایند (صارمی، ۱۳۸۹: ۴۸). امنیت پیش از آنکه موضوعی قابل تعریف باشد می‌تواند بیشتر پدیده‌ای ادراکی و حسی تلقی شود. بر این مبنا گروهی امنیت را محافظت در برابر خطر (امنیت عینی)، احساس ایمنی (امنیت ذهنی) و رهایی از تردید (اعتماد به دریافت‌های شخصی) تعریف کرده‌اند. بر این مبنا آنان بر این اعتقادند که امنیت در معنای عینی به معنای فقدان تهدید در برابر ارزش‌های کسب‌شده و در معنای ذهنی نیز به معنای فقدان ترس از حمله علیه ارزش‌ها تعریف می‌شود (لک زایی و میرچراغ خانی، ۱۳۹۷: ۸). در نگاه جامع گرایانه که مفهومی کلان از امنیت ارائه می‌دهد گروهی مضامینی چون امنیت به معنای کاهش ترس از جرم و احساس امنیت عمومی، امنیت به معنای افزایش رفاه و تأمین اجتماعی، امنیت به معنای رفع مجموعه نگرانی‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی و درنهایت امنیت به معنای امنیت هویت یعنی فراغت، رهایی از تهدید و فقدان نگرانی در خصوص حفظ و تداوم ارزش‌ها، باورها و عقاید را تبیین نموده‌اند (حاجیانی، ۱۳۹۵: ۲۳). گروهی از محققان حوزه امنیت با تمایز قائل شدن بین دو مفهوم امنیت و ایمنی فضای مفهومی آن‌ها را از یکدیگر تفکیک نموده و بر این باورند که ناامنی شرایطی است که در آن یک یا چند مهاجم از قصد زمینه آسیب رساندن به سوژه‌ای خاص را داشته باشند. در این دسته پدیده‌هایی چون سرقت، حملات تروریستی،... جای می‌گیرند. اما ناایمنی به شرایطی قابل اطلاق است که در آن افراد از عواقب ناخواسته اعمال غیرعمدی پدیده‌های انسانی یا مخاطرات طبیعی چون سوانح رانندگی، سیل، زلزله،... در بیم و هراس هستند (حسینی اخگر و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۴). می‌توان نظریات امنیت را برخاسته از نوع جهان‌بینی و نوع نگرش به انسان متفاوت و متعدد دانست. با پذیرش تفاوت‌ها در نوع جهان‌بینی و نوع نگرش به انسان، تعاریف متفاوتی از امنیت هویت می‌یابد (هاشمی و علی زاده برمی، ۱۳۹۶: ۱۷۲). گروهی بر این باورند که همواره چهار علقه عام برای انسان شامل علقه مادی، علقه شناختی، علقه اجتماعی و علقه امنیتی وجود دارد که می‌توان آن‌ها را بر اساس خصوصیات ظاهری و درونی از یکدیگر متمایز نمود. آنان برای علقه امنیتی انسان چهار بعد شامل امنیت مالی، امنیت جانی، امنیت جمعی و امنیت فکری قائل می‌شوند (فتوحی اردکان و یزدان پناه، ۱۳۹۸: ۲۴). گروهی معتقدند امنیت در جوامع انسانی دو بعد شامل بعد حداقلی و بعد ارتقایی دارد که مضمون رفاه در آن وجه غالب می‌گردد (قرایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۵). گروهی نیز در طبقه‌بندی امنیت به دو مفهوم امنیت مضیق و موسع اشاره دارند. در هستی‌شناسی پارادایم مضیق این دولت‌ها هستند که تهدید می‌شوند درحالی‌که در پارادایم امنیت موسع، تهدیدات متکثر شده و تنها به دولت‌ها مربوط نمی‌شود؛ بلکه تمام ابعاد زندگی انسان را در برمی‌گیرد (وئوقی و بازوند، ۱۳۹۴: ۱۴۳). بررسی متون مرتبط با حوزه امنیت نشان می‌دهد که مفهوم امنیت در اسلام را می‌توان چندلایه‌ای، پیچیده و محوری محسوب نمود. با توجه به ماهیت امنیت می‌توان دو سطح مادی یا دنیوی و معنوی یا اخروی برای آن متصور گردید. در سطوح دنیوی شاخص‌های متعددی چون عدالت اجتماعی، توسعه همه‌جانبه اعم از اقتصادی و اجتماعی و در سطوح معنوی نیز ایمان به خدا و سنت‌های الهی، اعتماد و توکل به خداوند لایزال و اراده‌گرایی خداوند در امور جهان موردتوجه قرار می‌گیرند. همچنین در مکتب متعالی اسلام با توجه به محدوده اجرایی امنیت می‌توان برای آن دو سطح فردی و اجتماعی در نظر گرفت. در سطوح فردی امنیت به معنای دور بودن از ترس و آسیب‌های مالی و جانی و اخلاقی و در سطوح اجتماعی نیز حالت همگانی فراغت از تهدیدات حاصل از عملکردهای غیرقانونی افراد و کارگزاران حکومتی تعریف می‌شود. در این سطوح نیز امنیت با شاخص‌هایی چون عدالت ورزی، حفظ حرمت‌ها و کرامت‌های انسانی، نظم متکی بر عدالت، تأمین رفاه و معیشت شهروندان، رعایت

حرمت و حقوق انسان‌ها و رفع فقر و تنگدستی موردسنجش و ارزیابی قرار می‌گیرد (اسماعیلی و خواجه سروی، ۱۳۹۶: ۲۴۸). از دیدگاه مبانی فکری اسلام امنیت باید متکی بر دو ستون هویت پایه و عدالت پایه بوده و نمی‌توان از امنیت تلقی محدودی ارائه کرد. در نظریه امنیتی اسلام با توجه به مبانی هستی‌شناسی، امنیت، مفهومی گسترده، متوازن و عمیق دارد که ابعاد مختلف زندگی انسان را شامل می‌شود و به قلمروی خاص، محدود نیست (ابراهیمی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۵). وجه غالب رویکرد اسلامی به امنیت و ابعاد آن را می‌توان در آرای و نظریات بزرگان دین اعم از پیامبران و معصومین، شخصیت‌های برجسته اسلامی و نیز در منابع اسلامی چون قرآن دریافت نمود. تحلیل آماری در خصوص واژه امنیت در قرآن کریم مبین آن است که در مجموع از ریشه یا کلمه "امن" ۶۲ کلمه مشتق گردیده و حدود ۸۷۹ بار در قرآن به کاررفته است. از این تعداد کاربرد ۳۵۸ مورد در آیات مکی و ۵۲۱ مورد در آیات مدنی آورده شده که تبیین‌کننده اهمیت موضوع امنیت در قرآن کریم است (اخوان کاظمی، ۱۳۸۶: ۱۵). در این راستا اصول اعتقادی در سیره نبی مکرم اسلام (ص) نیز شامل پرهیز از خشونت و صلح‌طلبی، عمق دادن معنایی به هویت اسلامی، اصل اخوت به جای دشمنی، همگرایی و وحدت، پرهیز از استبداد و ستم، ظلم‌ستیزی، وفاداری به تعهدات و برخورد با پیمان‌شکنان، التزام داشتن و تعهد به قوانین الهی، تساهل و تسامح توأم با جدیت و قاطعیت، درآمیختن نرمش و واقعیت، برقراری عدالت و قسط، رسیدگی به فقرا و محرومان، ترویج انفاق و ایثار از اهم اصولی است که در تأمین امنیت، موردتوجه پیامبر (ص) قرار داشته است (امام‌جمعه زاده و درجانی، ۱۳۸۹: ۱۲۸؛ کرمی و فرح‌بخش، ۱۳۹۴: ۵۴). همچنین در سیره حضرت امیر (ع) که تحت عنوان امنیت علوی قابل تبیین است موارد متفاوتی در تبیین مفهوم امنیت بکار گرفته شده است. در روایتی منتسب به حضرت امیر (ع) ایشان به سه هدف عمده نظام اسلامی اشاره نموده که لازم است کارگزاران به آن توجه و التفات ویژه‌ای داشته باشند. ایشان از امنیت در کنار عدالت و فراوانی نعمت به‌عنوان نیازهای مردم یاد کرده و فرموده‌اند که سه چیز نیاز همگانی است امنیت، عدالت و فراوانی نعمت (گل مکانی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۳۵). اهمیت امنیت از دیدگاه مولای متقیان علی (ع) به‌گونه‌ای است که مناطق فاقد امنیت از دیدگاه ایشان بدترین مناطق معرفی می‌شوند (منتظران و تاج‌آبادی، ۱۳۹۵: ۷۴؛ زیاری و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۷۶). مولای متقیان علی (ع) در فرازی از نهج‌البلاغه می‌فرماید که شهری از شهر دیگر برای تو برتر نیست و بهترین شهر آن شهری است که در آن با آسایش و امنیت زندگی کنی (حشمتی و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۸). امنیت مطلوب در اسلام آن است که با برخورداری جامعه از مواهب الهی، همه مردم با وظیفه خود آشنا و از هر لحاظ بی‌نیاز گردند. آنگاه در اثر بی‌نیازی هیچ‌کس خیال تجاوز به حقوق دیگران را در سر نمی‌پروراند تا در سایه آن بندگان خدا فرصت عمل به وظیفه خود و خودسازی معنوی را بیابند و به امنیت واقعی دست یابند.

در برابر رویکرد اسلام به مفهوم امنیت، بسیاری از محققان غربی ضمن توجه به امنیت به‌طور عام و امنیت شهری به‌طور خاص آن را با محوریت عدالت فضایی و با معیار جلوگیری از جرم و جنایت و شورش موردسنجش و ارزیابی قرار می‌دهند. لذا وظیفه کارگزاران و برنامه ریزان شهری را تحقق شاخص عدالت فضایی قلمداد می‌نمایند (Tulumello, 2017:399). در پاره‌ای از منابع غربی نیز نماگرهای تبیین‌کننده امنیت شهری در چهار طبقه شامل توسعه شهری، جرم و جنایت و بی‌ثباتی شهری، مسکن و زیست‌پذیری شهری و جلوگیری از مخاطرات شهری طبقه‌بندی می‌شوند (Yu et al, 2013:11). در این تحقیقات ایمنی و امنیت شهری در جستجوی تحقق نظام حمل‌ونقل عمومی ایمن، فضاهای عمومی امن و قابل‌دسترس، حفاظت افراد در برابر شورش‌ها، حفاظت در برابر مخاطرات طبیعی، دسترسی برابر به خدمات پایه و اساسی و دسترسی برابر به عدالت برای تمامی شهروندان می‌باشند (DCEF, 2019:2-16). سازمان ملل متحد در سال ۱۹۱۳ نشان می‌دهد که بسیاری از شهرهای اروپایی با تهدیدات فراوانی چون خطرات درراه‌های ارتباطی، ناامنی، آلودگی هوا، کمبود فرصت‌های شغلی، کمبود خدمات آموزش، آلودگی صدا، کمبود خدمات بهداشتی، کمبود خدمات اجتماعی، کمبود مسکن و کمبود حمل‌ونقل

عمومی مواجه می‌باشند. از منظر سازمان ملل ۱۰ حوزه فوق شاکله‌های امنیت شهری را به خود اختصاص می‌دهند (Jakaitis, 2015:5). گروهی نیز امنیت و کاهش شکنندگی شهری را چالش رو به تزاید سیاست‌های دولتی برای مقابله با پدیده‌های ناامنی محسوب می‌نمایند. آن‌ها این سیاست‌ها را نیازمند یکپارچگی فعالیت‌ها اعم از برنامه‌ریزی و نیز توجه حکومت‌ها به شهرها در جهت رفع تهدیدات مرتبط با ناامنی همانند شورش‌ها، جرم و جنایت، ترس و نیز ناامنی‌های اقتصادی و اجتماعی می‌دانند (Commins, 2018:5). در مقام مقایسه با اندیشه محققان غربی، به نظر می‌رسد امنیت شهری باید با معیارهای مبتنی بر جهان‌بینی اسلامی موردسنجش و ارزیابی قرار گیرد. بدین ترتیب به نظر می‌رسد در شهرهای اسلامی، شهرها باید با توجه به جنبه‌های مختلف از جمله ساختار اجتماعی، ریخت‌شناسی، شیوه اداره امور شهر و امور مذهبی مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرند (فلاح، ۱۳۹۸: ۱۱). لذا همان‌طور که مرتضی هشام در کتاب اصول سنتی ساخت‌وساز در اسلام تصریح دارد، تحلیل و ارزیابی شهرهای اسلامی باید بر پایه قوانین و سنت‌های اسلامی چون قوانین شریعت و شرع، قرآن کریم، سنت، منابع تکمیلی، فقه و منابع فقهی انجام پذیرد تا بستر مناسبی برای تبیین معیارهای امنیت شهری فراهم گردد (هشام، ۱۳۸۷: ۱۹). مفهوم شهر اسلامی ناظر به هویت اجتماعی و کالبدی شهر است. شهر اسلامی شهری است که روابط اجتماعی آن بر پایه ارزش‌های دینی سامان می‌یابد و چهره فیزیکی آن یادآور هویت اسلامی ساکنان آن است. واژه‌هایی که شهر مطلوب در آیات قرآنی با آن‌ها توصیف شده؛ به‌طور عمده با صفاتی چون امن، زنده، سالم و پاکیزه همراه است. امنیت و اطمینان جسمی و روانی از مهم‌ترین ویژگی‌ها شهر مطلوب از نظر اسلام بیان شده که چهار علت مادی، صوری، فاعلی و غایی با مؤلفه‌های طبیعی، مصنوع و انسانی برای وجود آن ذکر شده است (بلالی اسکویی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۳۴). از دیدگاه اسلام توجه به جایگاه انسان و حفظ حرمت آن از مهم‌ترین وجوه پیاده‌سازی شهر امن است. لذا مهندسی رفتارهای اجتماعی به هدف کمال شهروندان، تلفیق هنجارهای انسانی با فضاهای کالبدی شهر به‌منظور شکوفایی اندیشه شهروندان و تأمین آسایش آنان از اصول اسلامی شهر امن محسوب می‌شود (پورموسوی و امینی، ۱۳۹۲: ۸). عوامل شکل دهند شهر اسلامی که امنیت آن را تحت تأثیر قرار می‌دهند در سه گروه اصلی قابل طبقه‌بندی هستند. اولین عامل ایمان شهر یا اصول ایمانی آن‌هاست که به آن به فضای فکری اطلاق می‌شود. دومین عامل اصول علمی است که از آن به‌عنوان فضای رفتاری تعبیر می‌شود. سومین عامل نیز کالبد شهر است که به آن فضای عینی اطلاق می‌شود (رحیمی، ۱۳۹۸: ۲۲). بر این مبنا شهر امن قرآنی و اسلامی شهری است که از امنیت همه‌جانبه در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، اخلاقی، روانی و معنوی برخوردار باشد. وجود ایمان و افراد مومن از امن بودن شهر حکایت می‌کند (سیاف زاده و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۴۴). بسیاری بر این باورند که امنیت قابلیت از اجتماعات شهری برای حفظ کارکردهای شهری در جهت تأمین زندگی و سلامتی شهر و شهروندان در جهت مقابله با فشارهای شهری است (محمدی ده چشمه و علیزاده، ۱۳۹۴: ۱۴۹). در این دیدگاه تمایزات ساختاری میان دو مفهوم امنیت شهری و شهر ایمن وجود دارد به‌طوری‌که می‌توان مفهوم امنیت شهر را در اسلام بسیار گسترده‌تر از شهر ایمن محسوب نمود. بدین ترتیب همه ابعاد شهر مانند امنیت اجتماعی، امنیت اعتقادی، امنیت روانی، امنیت اقتصادی و امنیت کالبدی در مفهوم امنیت جای می‌گیرند (صارمی، ۱۳۸۹: ۴۸). بر پایه اصول اسلامی شهرها بایستی به‌عنوان زمینه و بستر حیات و تکامل و تعالی انسان ایفای نقش نمایند. بدین منظور برای تحقق آرمان شهر اسلامی در قرآن به ۸ محور اصلی شامل اصول اسلامی، اصول جهانی، اصول مبتنی بر صفات و افعال الهی، اصول مبتنی بر طبیعت و عناصر طبیعی، اصول روابط اجتماعی، اصول مبتنی بر بایدها و نبایدها و درنهایت اصول مبتنی بر عناصر شهری و معماری تأکید ویژه‌ای شده است. در مبانی نظری، شهر آرمانی از دیدگاه اسلام دارای دو اصل توحید و عدل و در ارکان آن نیز سه رکن فضای فکری، فضای عملی و فضای عینی یا کالبدی مطرح هستند. لذا توجه صرف به عنصر کالبدی بدون تأکید به دو رکن دیگر آن معنا و مفهومی نخواهد داشت. بدین ترتیب اگر سه رکن را به‌صورت دوایر متقاطع ترسیم نماییم، بهترین حالت

وقتی است که سه دایره بر هم منطبق باشند و بدترین حالت وقتی است که این دوایر هیچ نقطه مشترکی با یکدیگر نداشته باشند (نقی زاده، ۱۳۹۴: ۵۲). بر این مبنا در اسلام دو دیدگاه نسبت به تحقق امنیت به عنوان مهم ترین شاخص شهر اسلامی مورد توجه است. دیدگاه اول که به کالبد اصالت می دهد و معیارها و اصول مشخصی را برای ساخت فضای کالبدی به منظور تحقق امنیت پیشنهاد می کند و دیدگاه دوم که به بعد معنوی شهر اسلامی در جهت تحقق امنیت شهری اصالت می دهد. بدین ترتیب در شهر اسلامی عمران، آبادانی و زیبایی شهری حفظ طبیعت و صفای طبیعی و عواملی از این دست در کنار عدالت و تقسیم خدمات شهری، تأمین آرامش روحی و امنیت معنوی و ظهور و اعتلای مظاهر اسلامی مطرح است (فلاحی، ۱۳۹۴: ۶۳). از دیدگاه اسلام بدون امنیت نمی توان انتظار کارایی از شهر و ساختار شهری برای سکونت شهروندی و زندگی همراه با رفاه و کرامت انسانی داشت. در این بین لازمه تحقق امنیت شهری خدامحوری، حفظ عزت و کرامت انسانی، عدالت و پرهیز از نابرابری است (ملکی، ۱۳۹۵: ۱۳۸). بدین ترتیب تحلیل مبانی نظری تحقیق اعم از وجه عام امنیت و نیز وجه خاص آن یعنی امنیت شهری از دیدگاه مکتب متعالی اسلام تبیین کننده مجموعه ای از مضامین ذهنی و عینی چون ایمان و معنویت، عدالت، رفاه مادی، سلامت، جامعه ای عاری از تهدید و ترس، اخلاقیات، ایمن در برابر انواع مخاطرات و نیز فضایی کالبدی پایدار است. در این معنا در شهر اصیل اسلامی همواره معیار امنیت شهری ارتباط مستقیمی با فضا و ساخت شهری دارد که از آن تحت عنوان شهر ایمن یاد شده است. در چنین شهری، هر فضای شهری باید تا حد زیادی تأمین کننده امنیت درونی و بیرونی شهروندان خود باشد (رفعیان و همکاران، ۱۳۹۱: ۵۳).

روش پژوهش

در فرایند تبیین معیارهای امنیت شهری در مکتب متعالیه اسلام مطالعات اسنادی بر اساس رویکرد تحلیل محتوی با استفاده از نرم افزار تحلیلی " ابر کلمات " و نیز در توزین معیارهای امنیت شهری از سه روش وزنده مرکز ثقل رتبه بندی ترتیبی (ROC)، جمع رتبه ای (RS) و عکس پذیری رتبه ای^۳ (RR) استفاده شده است (پورطاهری، ۱۳۹۶: ۷۶).

الف) روش تحلیلی مبتنی بر ابر واژگان

در این روش با عنایت به تکرار، تعدد و استمرار واژه ها و کلمات در سطح منابع و اسناد مرتبط با حوزه امنیت و امنیت شهری از منظر مکتب متعالی اسلام با بهره گیری از نرم افزار ابر واژگان نسبت به شناسایی مهم ترین معیارهای سنجش امنیت شهری پرداخته شده است. همچنین به منظور تحکیم و ارتقای روایی تحقیق علاوه بر تعدد تکرار واژگان به صراحت و تأکید مؤکد پاره ای از کلمات حوزه امنیت در منابع اصیل اسلامی همانند قرآن کریم، سیره نبوی، سیره معصومین و بزرگان دین نیز توجه ویژه ای صورت گرفته است. در فرایند تحلیل محتوی ۳۵ مقاله علمی و پژوهشی که فهرست آنان در منابع انتهایی ذکر گردیده با چاپ بین سال های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۹ با رویکرد امنیت در مکتب متعالی اسلام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته شده است.

ب) روش های توزین معیارهای امنیت شهری

به منظور توزین معیارهای امنیت شهری از دیدگاه مکتب حیات بخش اسلام از سه روش با تأکید بر تعداد معیارها و رتبه مستقیم هر یک به شرح زیر استفاده شده است.

مرکز ثقل رتبه بندی ترتیبی (ROC)

در این روش مبنای تخصیص اوزان تعداد گزینه ها و رتبه مستقیم تخصیصی به هر یک از شاخص ها است. در این مورد

1 Rank Order Centroid (ROC)

2 Rank Sum(RS)

3 Rank Reciprocal(RR)

اوزان از طریق تابع زیر محاسبه می‌شوند.

$$W_i = (ROC) = 1/n \sum_{j=1}^n 1/r_j$$

در این تابع n تعداد گزینه‌ها و r_j نیز رتبه مستقیم هر شاخص محسوب می‌شود
جمع رتبه‌ای (RS)

در این روش روال ترتیب محاسبه وزن‌ها به صورت بی‌مقیاس سازی جداگانه رتبه‌ها و تقسیم آن در مجموع رتبه‌ها از طریق تابع زیر است:

$$R_S = 2(n + 1 - r_j/n(n + 1))$$

عکس پذیری رتبه‌ای (RR)

این روش عکس رتبه‌های بی‌مقیاس شده را با تقسیم نمودن آن بر مجموع عکس رتبه‌ها و از طریق تابع زیر به دست می‌دهد.

$$R_R = \frac{1/i}{\sum_{j=1}^n 1/j}$$

بحث و یافته‌ها

تحلیل حاصل از مستندات و منابع موجود در حوزه امنیت و امنیت شهری از دیدگاه مکتب متعالی اسلام نشان می‌دهد که یکی از وجوه تحقق توسعه شهری در بلاد اسلامی بی‌تردید امنیت و تأمین الزامات آن می‌باشد. یافته‌های حاصل از تحلیل ابر واژگان مرتبط با حوزه امنیت همان‌طور که شکل (۱) نشان می‌دهد بر رفع ناامنی و تحقق احساس امنیت پایدار و مهم‌ترین معیارهای تبیین‌کننده آن تأکید دارد. در این فرایند امنیت نعمت الهی برای زیستگاه‌های بشری است که در سایه ایمان به خداوند و معنویت و تحقق عدالت و برابری معنا و مفهوم می‌یابد. همان‌طور که مشاهده می‌شود در رویکرد اسلامی به امنیت شهری، شهروندان با ویژگی انسان‌رها نگرسته نمی‌شوند. در این بینش شهروندان سلطه‌گر، دنیاگرا، و طرفدار ارزش‌های مادی و لذت‌گرا نیستند. بر این مبنای شهروندان جامعه اسلامی دارای کارکردهای امنیتی چون بقای دنیوی و مادی، منفعت‌طلبی شخصی، سلطه‌طلبی، بی‌عدالتی و ایجادکننده فساد محسوب نمی‌شوند. در مکتب اسلام، شهروند شریعتمدار، شهروندی مقید به فطرت ملکوتی، عدالت‌خواه و مبارزه‌گر با فساد و رفع فقر است. در هستی‌شناسی شریعتمدار، فرصت امنیتی جامعه و جهان مطرح بوده و مرجع امنیت شهری نیز قرب الهی و اسلام و دولت اسلامی هدف امنیت محسوب می‌شوند. در کارکرد امنیتی اسلام توحید و ولایت از ارکان اساسی در حوزه باورها تلقی می‌شوند. بر این مبنای انسجام خاطر و آرامش دل (امنیت فردی) همگرایی ایجابی و جلوگیری از تعارض (امنیت شهروندان) مورد توجه می‌باشد. در این باور امنیت ایجابی از طریق تربیت و امنیت ایجابی از طریق اصلاح رابطه دولت و شهروندان محقق می‌گردد.

شکل شماره ۱. تحلیل ابر واژگان حوزه امنیت از دیدگاه مکتب متعالی اسلام

تحلیل ابر واژگان، منتج از منابع و اسناد موجود به ترتیب مبین تأکید مکتب متعالی اسلام به ۸ معیار زیر در جهت سنجش و ارزیابی امنیت شهری است:

❖ واژگان تبیین‌کننده وجه امنیت درونی و معنوی شهروندان که دربرگیرنده عناصری چون ایمان، معنویت، ارزش‌ها و باورهای دینی است.

❖ واژگان تبیین‌کننده وجه امنیت توزیعی شهروندان که دربرگیرنده عناصری چون تخصیص متوازن منابع و امکانات شهری برای تمامی شهروندان با بهره‌مندی از عدالت، برابری و عدم تبعیض و ظلم است.

❖ واژگان تبیین‌کننده وجه امنیت اقتصادی شهروندان که دربرگیرنده عناصری چون رفاه مادی (درآمد و اشتغال پایدار)، فقدان فقر، بیکاری و گرانی است.

❖ واژگان تبیین‌کننده وجه امنیت روان‌شناختی شهروندان که دربرگیرنده عناصری چون سرزندگی، سلامت و بهداشت روحانی و جسمانی شهروندان است.

❖ واژگان تبیین‌کننده وجه امنیت مالی و جانی شهروندان که دربرگیرنده عناصری چون فقدان ترس از خشونت، سرقت، قتل، نزاع و درگیری است.

❖ واژگان تبیین‌کننده وجه امنیت اخلاقی شهروندان (اخلاق‌مداری) که دربرگیرنده عناصری چون مصون از دروغ‌ها و مفاسد اداری کارگزاران، بی‌اعتمادی، بی‌قانونی‌ها، خیانت‌ها، مصرف مواد مخدر و منکرات است.

❖ واژگان تبیین‌کننده وجه امنیت محیطی شهروندان (محیط‌زیست پایدار) که دربرگیرنده عناصری چون ایمنی از انواع مخاطرات طبیعی و انسان‌ساخت اعم زلزله، سیل، بیماری‌های واگیردار و آلودگی هوا است.

❖ واژگان تبیین‌کننده وجه امنیت کالبدی شهروندان که دربرگیرنده عناصری چون دسترسی مناسب به مراکز تجاری، فرهنگی، آموزشی، تفریحی، فضای سبز، حمل‌ونقل عمومی و رضایت مکانی از مسکن است.

بر این اساس با توجه به رتبه مستقیم هر یک از ۸ معیار تبیین‌کننده امنیت شهری می‌توان نسبت به برآورد توزین شده هر یک از معیارهای امنیت شهری از دیدگاه مکتب اسلام پرداخت. همان‌طور که جدول (۱) نشان می‌دهد اوزان متفاوتی در هر یک از سه روش پیشنهادی مشاهده می‌شود. به‌طوری‌که برای وجه امنیت درونی و معنوی در روش ROC این نسبت ۰/۳۳۹۷، در روش RS این نسبت ۰/۲۲۲۲ و در نهایت در روش RR این نسبت ۰/۳۶۷۹ برآورد شده است.

جدول شماره ۰۱. برآورد توزین شده معیارهای امنیت شهری از دیدگاه مکتب متعالی اسلام

معیارها	ROC	RS	RR
وجه درونی و معنوی امنیت	۰/۳۳۹۷	۰/۲۲۲۲	۰/۳۶۷۹
وجه توزیعی امنیت	۰/۲۱۴۷	۰/۱۹۴۴	۰/۱۴۸۰
وجه اقتصادی امنیت	۰/۱۵۲۲	۰/۱۶۶۷	۰/۱۲۲۶
وجه روان‌شناختی امنیت	۰/۱۱۰۶	۰/۱۳۸۹	۰/۰۹۲۰
وجه مالی و جانی امنیت	۰/۰۷۹۳	۰/۱۱۱۱	۰/۰۷۳۶
وجه اخلاقی امنیت	۰/۰۵۴۳	۰/۰۸۳۳	۰/۰۶۱۳
وجه محیطی امنیت	۰/۰۳۳۴	۰/۰۵۵۶	۰/۰۵۲۵
وجه کالبدی امنیت	۰/۰۱۵۶	۰/۰۲۷۸	۰/۰۴۶۰

به‌منظور انتخاب مناسب‌ترین روش در توزین معیارهای تبیین‌کننده امنیت شهری، انحراف معیار اوزان در هر یک از روش‌ها برآورد گردید. این نسبت در روش ROC معادل ۰/۰۹، در روش RS برابر با ۰/۰۶ و در نهایت در روش RR این نسبت معادل ۰/۱۰ برآورد شده است. نظر به پیوستگی و یکپارچگی معیارهای امنیت شهری از دیدگاه اسلام نسبت به انتخاب ارجح اوزان با کمترین انحراف معیار اقدام و بدین ترتیب روش RS به‌عنوان بهترین انتخاب جهت توزین معیارهای تبیین‌کننده امنیت شهری برگزیده شد.

نتیجه‌گیری

امنیت شهری از وجوه متفاوتی برخوردار بوده به‌طوری‌که برحسب نوع مکاتب اعم از مکاتب دینی و الهی (شریعتمدار) و یا مکاتب غیردینی (سکولار) تعاریف متفاوتی ارائه شده و بر همین اساس با معیارهای متفاوتی نیز موردسنجش و ارزیابی قرار می‌گیرند. تحلیل وجوه امنیت شهری در مکاتب غربی و مکتب حیات‌بخش اسلام علیرغم برخورداری از تشابهات واژگان، برحسب مصادیق و محتوی از افتراقات و تفاوت‌های مبنایی برخوردارند. تحلیل اسنادی و محتوایی منابع تبیین‌کننده امنیت شهری با رویکرد اسلامی مبین نگاه جامع، کل‌گرا و یکپارچه به حوزه امنیت شهری است. در این دیدگاه امنیت علاوه بر وجوه سلبی دارای وجه ایجابی و علاوه بر وجوه عینی دارای وجه ذهنی نیز می‌باشد. در مکتب متعالی اسلام، منشاء امنیت خداوند است و امنیت به‌عنوان ماحصل ایمان قلبی از سوی خداوند به مؤمنان عطا می‌گردد. لذا امنیت در نتیجه ایمان حقیقی به خداوند حاصل می‌شود. در این معنا اگر خداوند از کسی حفاظت نماید هیچ خللی بر او وارد نخواهد شد. بر این مبنا امنیت در اسلام اصیل بوده و امنیت در تمامی حوزه‌ها از ایمان شهروندان نشأت می‌گیرد. در مکتب حیات‌بخش اسلام که رویکردی الهی به خلقت انسان دارد، هدف امنیت شهری همانا رشد و کمال شهروندان، ارتقای فضایل و معنویات و پیشرفت و توسعه همه‌جانبه است. این هدف راز و رمز سعادت انسان تلقی می‌شود، لذا هدف و غایت امنیت در این مکتب با سایر مکاتب تفاوت ماهوی دارد و معیارهای سنجش و ارزیابی آن نیز متفاوت است. ارزیابی‌های حاصل از تحلیل ابری واژگان تبیین‌کننده امنیت شهری از دیدگاه مکتب متعالی اسلام نشان می‌دهد که پدیده‌های غیرمادی و مادی امنیت به‌صورت یکپارچه زمینه‌های تحقق شهری ایمن و امن را برای شهروندان فراهم می‌نمایند. از مجموع ۸ معیار شناسایی شده تبیین‌کننده امنیت شهری دو معیار نخست شامل وجه درونی و معنوی امنیت و وجه توزیعی امنیت در حوزه ارزش‌های ایمانی و معنوی و معیار سوم یعنی وجه اقتصادی امنیت در حوزه ارزش‌های مادی قرار می‌گیرند. تحقق سه معیار فوق قادرند به تحقق معیار چهارم یعنی وجه روان‌شناختی امنیت مساعدت نموده تا بر این مبنا سایر معیارهای امنیت شهری هویت یابند. بدین ترتیب توزین معیارهای امنیت شهری بر مبنای روش جمع رتبه‌ای نشان‌دهنده آن است که برخورداری از ایمان، معنویت، ارزش‌ها و باورهای دینی در سنجش و ارزیابی امنیت شهری ۲۲ درصد اهمیت، بهره‌مندی از عدالت، برابری و عدم تبعیض و ظلم ۱۹/۴۴ درصد و برخورداری از رفاه مادی (درآمد و

اشتغال پایدار) و به‌دوراز فقر، بیکاری و گرانی نیز ۱۶/۶۷ درصد اهمیت و اوزان را به خود اختصاص داده‌اند. بدین ترتیب معیارهای ارزشی غیرمادی و مادی امنیت قادرند بیش از ۵۸ درصد اوزان سنجش امنیت را به خود تخصیص دهند. در تخصیص پیشنهادی بر اساس روش جمع رتبه‌ای، اختصاص درصدهای کمتر به سایر معیارها به منزله کم‌اهمیت بودن آن‌ها نیست بلکه به نظر می‌رسد با تحقق معیارهای با اوزان بیشتر امکان حصول به سایر معیارها در فرایندی پایدار محقق خواهد شد.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسئول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

منابع

- (۱) ابراهیمی، شهرروز؛ ستوده، علی‌اصغر؛ شیخون، احسان (۱۳۹۳) بررسی تطبیقی رویکرد امنیتی اسلام با رویکرد امنیتی رئالیسم و لیبرالیسم، دو فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی جهان اسلام، دوره ۲، شماره ۴، صص. ۲۸-۱.
- (۲) اخوان کاظمی، بهرام (۱۳۸۶) امنیت و ابعاد آن در قرآن، فصلنامه مطالعات اسلامی، شماره ۷۵، صص. ۱-۳۹.
- (۳) اسماعیلی، مصطفی و خواجه سروی، غلامرضا (۱۳۹۶) بررسی امنیت در سیره معصومین، فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، دوره ۷، شماره ۲۵، صص. ۲۵۹-۲۳۵.
- (۴) امام‌جمعه زاده، سید جواد و درجانی، حسین (۱۳۹۰) امنیت در اسلام: مبانی و قالب‌های فکری، فصلنامه تحقیقات سیاسی و بین‌المللی، شماره ۵، صص. ۱۵۱-۱۲۵.
- (۵) بلالی اسکویی، آریتا؛ کی نژاد، محمدعلی؛ زکی پور، نجمه (۱۳۹۹) تبیین مؤلفه‌ها و شاخص‌های شهر امن با رویکرد اسلامی، فصلنامه پژوهش‌های معماری اسلامی، شماره ۲۶، سال ۸، صص. ۱۵۲-۱۲۵.
- (۶) پورطاهری، مهدی (۱۳۹۶) کاربرد روش‌های تصمیم‌گیری‌های چند شاخصه در جغرافیا، چاپ ششم، تهران: انتشارات سمت.
- (۷) پورموسوی، سید موسی و امینی، میلاد (۱۳۹۲) شاخص‌های شهر امن در اسلام و جایگاه حقوق شهروندی و مدیریت شهری در ارتقای امنیت اجتماعی، کنفرانس ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، دانشگاه فردوسی مشهد، پاییز ۱۳۹۲.
- (۸) حاجیانی، ابراهیم (۱۳۹۵) امنیت هویت: مبانی و چارچوب مفهومی، مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ۱۶، شماره ۴، صص. ۳۵-۳.
- (۹) حسینی اخگر، معصومه؛ بلالی، اسماعیل؛ مختاری، مریم (۱۳۹۷) بررسی تطبیقی عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت در میان مردم شهرهای همدان و یاسوج، فصلنامه برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، سال ۹، شماره ۳۶، صص. ۶۰-۳۷.
- (۱۰) حشمتی، محمد؛ موحد، علی؛ بشارتی، محمدرضا (۱۳۹۵) دفاع و امنیت در شهرهای ایرانی - اسلامی از منظر پدافند غیرعامل، فصلنامه مدیریت و پژوهش‌های دفاعی، سال ۱۵، شماره ۸۲، صص. ۸۶-۵۹.
- (۱۱) رحیمی، محمد (۱۳۹۸) نقش نیروی انتظامی در امنیت و توسعه شهرهای اسلامی - ایرانی با تأکید بر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری، فصلنامه دانش انتظامی کرمان، سال ۱۰، شماره ۲۷، صص. ۶۱-۱۷.
- (۱۲) رفیعیان، محسن؛ مؤیدی، محمد؛ سلمانی، حسن؛ توانگر، لیلا (۱۳۹۱) ارزیابی احساس امنیت شهروندان با رویکرد منظر شهری نمونه موردی محله اوین، فصلنامه مطالعاتی شهر ایرانی و اسلامی، دوره ۲، شماره ۸، صص. ۶۴-۵۱.
- (۱۳) زیاری، کرامت‌الله؛ شهسواری، محمد سینا؛ نجفی، اسماعیل (۱۳۹۸) ارزیابی تأثیر بافت اسلامی بر احساس امنیت بر اساس اصول نسل دوم (CPTED) مطالعه موردی: محله فهادان شهر یزد، فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، دوره ۱۴، شماره ۲، صص. ۲۹۲-۲۷۸.
- (۱۴) سعادت فر، احترام (۱۳۸۸) رابطه آزادی و امنیت از دیدگاه امام خمینی، کنگره ملی اندیشه‌های فرهنگی و اجتماعی امام خمینی، زمستان سال ۱۳۸۸، دوره یکم، جهاد دانشگاهی واحد البرز، صص. ۱۵-۱.
- (۱) سیاف زاده، علیرضا؛ میره ای، محمد؛ موسوی، سید علی (۱۳۹۵) شناسایی و تبیین اصول اسلامی مدیریت شهری بر اساس آموزه‌های قرآن: اصل امنیت، فصلنامه مدیریت فرهنگ‌سازمانی، دوره ۱۴، شماره ۱، صص. ۲۲۷-۲۴۸.
- (۱۶) شایگان، فریبا؛ حسینی، ناهید؛ عامری، محمدعلی (۱۳۹۷) واکاوی راهبرد امنیت و آرامش از دیدگاه مقام معظم رهبری،

- پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، دوره ۱۱، شماره ۴، پیاپی ۴۴، صص. ۷۲-۳۳.
- (۱۷) صارمی، حمیدرضا و صارمی، مسعود (۱۳۸۹) عوامل پیدایش ناامنی در شهرها از منظر اسلام، فصلنامه مطالعات شهرهای ایرانی و اسلامی، دوره اول، شماره اول، صص. ۵۸-۴۶.
- (۱۸) علیدوست، ابوالقاسم (۱۳۹۵) ماهیت و چیستی شناسی فقه امنیت و فقه امنیتی، فصلنامه حکومت اسلامی، سال ۲۰، شماره ۴، صص. ۲۶-۵.
- (۱۹) فتوحی اردکان، فرزانه السادات و یزدان پناه، لیلا (۱۳۹۸) واکاوی مفهومی و نظری امنیت و احساس امنیت، فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی، دوره ۵، شماره ۱، صص. ۳۲-۲۲.
- (۲۰) فلاح، سمیه (۱۳۹۸) تصویرسازی مجدد شهر: درکی نوین از منطق شهری (شهر اسلامی)، مترجمان دکتر ابوالفضل مشکینی و کیمیا قاسمی، چاپ اول، ناشر آراد کتاب.
- (۲۱) فلاحی، لیلا (۱۳۹۴) ساختار فضایی شهر و احساس امنیت در بین زنان مطالعه موردی: ورودی مترو تجریش و پایانه جنوب تهران، فصلنامه مطالعات شهر ایرانی - اسلامی، دوره ۵، شماره ۲۰، صص. ۷۳-۶۱.
- (۲۲) قنبری، محمد؛ اجزا شکوهی، محمد؛ رهنما، محمدرحیم؛ خوارزمی، امید علی (۱۳۹۵) تحلیلی بر زیست پذیری شهری با تأکید بر شاخص امنیت و پایداری مورد مطالعه کلان شهر مشهد، فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، سال ۱، شماره ۳، صص. ۱۲۹-۱۵۴.
- (۲۳) قرایی، فریبا؛ جهانبانی راد، نفیسه؛ رشیدپور، نازیلا (۱۳۸۹) بررسی و سنجش حس امنیت در مناطق مختلف شهری نمونه موردی: مناطق ۲ و ۱۱ تهران، معماری و شهرسازی آرمان شهر، دوره ۳، شماره ۴، صص. ۳۲-۱۷.
- (۲۴) قربی، سید محمدجواد (۱۳۹۲) بررسی مؤلفه‌های امنیت شخصی از منظر اندیشه امام خمینی، فصلنامه علمی و پژوهشی پژوهشنامه انقلاب اسلامی، سال ۷، شماره ۲۴، صص. ۸۴-۴۹.
- (۲۵) کرمی، مرتضی و فرحبخش، کیومرث (۱۳۹۴) بررسی مؤلفه‌های اساسی مؤثر برافزایش امنیت اجتماعی از دیدگاه نخبگان حوزه امنیت، فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی - امنیتی، سال ۳، شماره ۱۳، صص. ۶۷-۴۹.
- (۲۶) کیانی سلمی، صدیقه و بیگلری نیا، معصومه (۱۳۹۶) شناسایی و اولویت‌بندی ابعاد امنیت و اثر آن بر توسعه گردشگری در مناطق شهری (مورد مطالعه کاشان)، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، سال ۵، شماره ۲۰، صص. ۸۸-۵۹.
- (۲۷) گل مکانی، وحیده؛ وکیلی، هادی؛ ناظمیان، فرد علی (۱۳۹۶) نقش کارگزاران امام علی (ع) در تأمین اقتصادی، فصلنامه مطالعات تاریخ اسلام، سال ۹، شماره ۳۴، صص. ۱۶۰-۱۳۲.
- (۲۸) لک زایی، نجف و میرچراغ خانی، حسین (۱۳۹۷) امنیت از نگاه ابن خلدون، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ۲۱، شماره ۲، صص. ۳۲-۸.
- (۲۹) مروتی، سهراب و دارابی، فرشته (۱۳۹۳) ارائه مدل ارزیابی شهر اسلامی با رویکردی بر شاخص‌های بارز شهر اسلامی در قرآن کریم، فصلنامه مدیریت شهری، دوره ۱۳، شماره ۳۴، صص. ۱۶۹-۱۵۳.
- (۳۰) منتظران، جاوید و تاج‌آبادی، حسین (۱۳۸۸) بررسی اهداف و اصول امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران از منظر امام خمینی و رهبر معظم انقلاب، دو فصلنامه قدرت نرم، سال ۶، شماره ۱۴، صص. ۱۰۰-۷۳.
- (۳۱) ملکی، یدالله (۱۳۹۵) شهر و امنیت اجتماعی از منظر آموزه‌های دینی، فصلنامه آمایش محیط، دوره ۹، شماره ۳۳، صص. ۱۵۳-۱۳۳.
- (۳۲) نقی زاده، محمد (۱۳۹۴) آموزه‌های قرآنی و شهر آرمانی اسلامی، فصلنامه پژوهش‌های معماری اسلامی، سال ۳، شماره ۸، صص. ۶۴-۴۶.
- (۳۳) وثوقی، سعید و بازوند، مهدی (۱۳۹۴) تحول مفهوم امنیت و تأثیر آن بر تحول ساختاری سازمان وحدت آفرینا به اتحادیه آفرینا، فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، دوره ۱، شماره ۱۵، صص. ۱۵۹-۱۳۵.
- (۳۴) هاشمی، سید حسین و علی زاده برمی، علی‌اکبر (۱۳۹۶) انسان، امنیت پایدار در اومانایسم و مکتب امام خمینی، دو فصلنامه انسان پژوهی دینی، سال ۱۴، شماره ۳۸، صص. ۱۸۶-۱۶۵.
- (۳۵) هشام. مرتضی (۱۳۸۷) اصول سنتی ساخت‌وساز در اسلام، مترجمان کیومرث حبیبی و ابوالفضل مشکینی، چاپ اول، انتشارات مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی معماری و شهرسازی

- 37) Balai Oskuee, Azita. & Keynejad, Mohammadali. & Zakipour, Najmeh. (2020) Manifesting The Concept of Water in The Paradise of Quran and Persian Garden, Journal of Researches in Islamic Architecture, Vol.8, No.26, pp. 125-152. [In Persian].
- 38) Commins, Stephen. (2018) From Urban Fragility to Urban Stability, a publication of the Africa center for strategic studies, Africa Security Brief, No.35, pp.1-8
- 39) DCAF. (2019) Urban Safety and Security, Free download from the Apple App Store or the Google Play Store, Geneva Centre for Security Sector Governance, pp.1-9
- 40) Ebrahimi, Shahrooz. & Sotoodeh, Aliasghar. & Sheikhoon, Ehsan. (2014) A Comparative Study of Islam's Security Approach with Realistic, Liberal Security Approach, Journal of Political Sociology of Islamic World, Vol.2, No.4, pp.1-28. [In Persian].
- 41) Emamjomehzadeh, Sayyed Javad. & Darjani, Hossein. (2011) Security in Islam: Principles and Framework of Thought, Journal of Political and International Scientific and Research, Vol.2, No.5, pp.125-151. [In Persian].
- 42) Falahat, Somaiyeh. (2019) Re-imagining the City: A New Conceptualization of the Urban Logic of the "Islamic city", Translated by Abolfazl Meshkini and Kimia Ghasemi, first edition, Arad Ketab Publisher. [In Persian].
- 43) Falahati, Leila. (2015) The spatial structure of the city and the feeling of security among women Case study: Entrance of Tajrish metro and south terminal of Tehran, Journal of Studies on Iranian-Islamic City, Vol.5, No. 20, pp. 73-61. [In Persian].
- 44) Fotouhi Ardakan, Farzanehsadat. & Yazdanpanah, Leila. (2017) Conceptual and theoretical analysis of security and sense of security, Journal of Social Sciences and Humanities Research, Vol.5, No.1, pp. 22-32. [In Persian].
- 45) Ghanbari, Mohammad. & Ajzachokohi, Mohammad. & Rahnama, Mohammad Rahim. & Kharazmi, Omidali. (2016) An analysis of urban livability with emphasis on the security and sustainability index studied in the metropolis of Mashhad, Research Political Geography Quarterly, Vol.1, No. 3, pp. 129-154. [In Persian].
- 46) Gharai, Fariba. & Jahanbanirad, Nafiseh. & Rashidpour, Nazila. (2010) Study Of Sense Of Safety In Different Urban Areas, Case Study: A Comparison Of Regions 2 And 11 Of Tehran Municipality, Journal of Armanshahr, Vol. 3, No. 4, pp. 17-32. [In Persian].
- 47) Ghorbi, seyed mohammad javad. (2017) The Components of Personal Security in Terms of Imam Khomeini's (RA), Journal of Islamic Revolution, Vol.7, No.24, pp.49-84. [In Persian].
- 48) Golmakani, Vajihe. & Vakili, Hadi. & Nazemianfard, Ali. (2017) The Role Of Governors Of Imam Ali In Economic Security, Journal of Historical Studies of Islam, Vol. 9, No. 34, pp. 131-160. [In Persian].
- 49) Hajiani, Ebrahim. (2016) Identity Security: Fundamentals and Conceptual Framework, Iranian Journal of Sociology, Vol.16, No.4, pp. 3-35. [In Persian].
- 50) Hashemi, Seyed Hossein. & Alizadeh Barmi, Ali Akbar. (2018) Human and Stable Security in Humanism and Imam Khomeini'S School of Thought, Journal of Ensanpajoohi-e Dini, Vol. 14, No. 38, pp. 165-186. [In Persian].
- 51) Heshmati, Mohammad. & Movahed, Ali. & Besharati, Mohammad Reza. (2016) Defense and Security in Iranian-Islamic Cities from the Perspective of Passive Defense, Scientific Journal of Defensive Researches and Management, Vol.15, No.82, pp. 86-59. [In Persian].
- 52) Hoseiniakhgar, seyede masume. & Balali, esmaeil. & Mokhtary, Maryam. (2019) Comparative study of factors affecting the sense of security among people in Hamedan and Yasouj cities, Journal of social development & welfare planning, Vol.10, No.36, pp.35-61. [In Persian].
- 53) Jakaitis, Jonas. (2015) The Quality of Life: Research of Urban Security Aspects, Civil Engineering and Architecture, Vol. 3, No.1, pp. 4-11
- 54) Karami, Morteza. & Farahbakhsh, Kiomars. (2015) A Study of the Basic Components Affecting the Increase of Social Security from the Perspective of Security Elites, Protective and Security Research, Vol. 3, No.13, pp. 49-67. [In Persian].
- 55) Kazimi Akhawan, Bahram. (2007) Security and Its Dimensions in The Quran, Journal of Islamic studies, No.75, pp.11-38. [In Persian].
- 56) Kiani Salma, Sedigheh. & Biglarinia, Masoumeh. (2017) Identifying and prioritizing the dimensions of security and its effect on tourism development in urban areas (Kashan case

- study), *Journal of Police Geography*, Vol. 5, No. 20, pp. 59-88. [In Persian].
- 57) Lakzaee, Najaf. & Mircheraqkhani, Hossein. (2018) Security from Ibn Khaldun's Perspective, *Journal of Strategic Studies Quarterly*, Vol.21, No. 2, pp. 7-32. [In Persian].
- 58) Maleki, Yadollah. (2016) The Concept of City and Social Security from the Perspective of Religious Teachings, *Journal of Environmental-based Territorial Planning (JETP)*, Vol.9, No.33, pp.133-153. [In Persian].
- 59) Mohammadi Dehcheshme, Mostafa. & Alizadeh, Hadi. (2018) Evaluation Of Urban Security Components Based On Structuralism Approach-Case Study: Urmia City, *Journal of Geographical Data*, Vol.26, No.104, pp. 145-158. [In Persian].
- 60) Montazeran, J. & Tajabadi, H. (2016) The Review of Purposes and Principles of National Security of Islamic Republic of Iran from the Viewpoint of Imam Khomeini and The Supreme Leader, *Journal of Soft Power Studies*, Vol. 6, No.14, pp. 73-101. [In Persian].
- 61) Mortada, Hisham. (2005) Traditional Islamic principles of built environment, Translated by Kiomars Habibi and Abolfazl Meshkini, First Edition, Architecture and Urban Planning Research Center Publications. [In Persian].
- 62) Morvati, Sohrab. & Darabi, Fereshteh. (2014) Presenting the evaluation model of the Islamic city with an approach on the prominent indicators of the Islamic city in the Holy Quran, *Urban Management Quarterly*, Vol. 13, No. 34, pp. 153-169. [In Persian].
- 63) Mostafa, Esmaili. & Gholamreza, Khajesarvi. (2018) Investigating the Concept of Security in the Sire of Masomin, *International Relations Research Quarterly*, Vol. 7, No. 25, pp. 235-259. [In Persian].
- 64) Naghizadeh, Mohammad. (2015) The “Quranic Teaching” And The “Ideal Islamic City, *Journal of Researches in Islamic Architecture*, Vol. 3, No. 3, pp. 65-67. [In Persian].
- 65) Pourmousavi, S. M. & Amini, M. (2013) Indicators of safe city in Islam and the position of civil rights and urban management in promoting social security, National Conference on Urban Planning and Management, Ferdowsi University of Mashhad, Fall 2013.
- 66) Pourtaheri, Mehdi. (2017) Application of Multi-Attribute Decision Making Methods in Geography, Sixth Edition, Tehran: SAMT Publications. [In Persian].
- 67) Rafian, M. & Moayedi, M. & Salmani, H. & Tavangar, L. (2012) Evaluating the sense of security of citizens with an urban landscape approach: a case study of Evin neighborhood, *Journal of Studies on Iranian-Islamic City*, Vol.2, No.8, pp. 51-64. [In Persian].
- 68) Rahimi, Mohammad. (2019) The Role of Law Enforcement in Security and Development of Islamic-Iranian Cities with Emphasis on Supreme Leader's Views, *Journal of Kerman Police Science*, Vol. 27, No. 27, pp. 133-149. [In Persian].
- 69) Saremi, Hamidreza. & Saremi, Masoud. (2010) Factors Influencing The Emergence Of Urban Insecurity From The Standpoint Of Islam, *Journal of Studies on Iranian Islamic City*, Vol.1, No.1, pp.45-58. [In Persian].
- 70) Sayyafzadeh, A. & Mirehei, M. & Mousavi, S. A. (2016) Identifying and Explaining the Islamic Principles of Urban Management Based On the Teachings of the Qur'an: Principle of Security, *Journal of Organizational Culture Management*, Vol.14, No.1, pp. 227-248. [In Persian].
- 71) Seadatfar, Ehteram. (2009) The Relationship between Freedom and Security from Imam Khomeini's Perspective, National Congress of Imam Khomeini's Cultural and Social Thoughts, Winter 2009, Volume 1, Jihad Daneshqahi of Alborz, pp. 1-15. [In Persian].
- 72) Shayegan, Fariba. & Hosseini, Nahid. & Ameri, Mohammadali. (2018) Explanation of the vision Ayatollah Khameneei about the strategy of security and peace, *Quarterly of Order & Security Guards*, Vol.11, No.4, Consecutive. 44, pp. 33-72. [In Persian].
- 73) Tulumello, Simone. (2017) Toward a Critical Understanding of Urban Security within the Institutional Practice of Urban Planning: The Case of the Lisbon Metropolitan Area”, *Journal of Planning Education and Research*, Vol. 37, No.4, pp. 397-410
- 74) Vosoughi, Saeid. & Bazvand, Mahdi. (2016) The Conceptual Development of Security and Its Impact on the Structural Development of “Organization of African Unity” into “African Union, *Journal of International Relations Research*, Vol.5, No.15, pp.135-160. [In Persian].
- 75) Yu, Danlin. & Fang, Chuanglin. & Xue, Dan. & Yin, Jingyuan. (2013), Assessing Urban Public Safety via Indicator-Based Evaluating Method: A Systemic View of Shanghai,

Social Indicators Research an International and Interdisciplinary Journal for Quality-of-Life Measurement, Vol.113, No.1, pp.1-19

- 76) Ziari, Keramatollah. & Shahsavari, Mohammad Sina. & Najafi, Esmaeil. (2019) Evaluating of the influence of Islamic texture on sense of security based on second generation CPTED (Case Study: Fahadan neighborhood of Yazd city), Journal of Studies of Human Settlements Planning, Vol. 14, No. 47, pp. 275-292. [In Persian]